

Niepokojący wzrost przyzwolenia dla skrajnej prawicy

Obserwacje z ostatnich miesięcy

Marcin Kornak

W drugiej połowie 2011 r. krajową opinią publiczną wstrząsnęły niepokojące informacje o kilkudziesięciu neofaszystowskich i rasistowskich przestępstwach do jakich doszło w północno-wschodniej Polsce. Podobne zdarzenia nie są w niestety w naszym kraju czymś wyjątkowym o czym przekonuje pobieżna nawet lektura „Brunatnej Księgi” wydawanej przez Stowarzyszenie Nigdy Więcej. W wypadku ubiegłorocznych zdarzeń na Podlasiu wyjątkowa była jednak ich kumulacja, a zwłaszcza bezczelność i ewidentne poczucie bezkarności... Przyjrzyjmy się paru faktom.

PUŃSK. W nocy z 21 na 22 sierpnia 2011 r. na terenie gminy (między innymi w Puńsku, Oszkiniach, Widugierach, Trakiszkach, Wołyńcach, Szlinokiemiach i Wiłkopedziach) „nieznani sprawcy” zniszczyli 28 tablic z dwujęzycznymi, polsko-litewskimi nazwami miejscowości. Zostały one zamalowane białą i czerwoną farbą, co miało imitować polską flagę. Zniszczono również pomnik znajdujący się przy litewskim Centrum Kultury Ludowej upamiętniający setną rocznicę pierwszego przedstawienia teatralnego po litewsku, które odbyło się w gminie. Umieszczono na nim napis „Falanga” oraz symbol „ręki z mieczem”, tzw. falangę (używany w międzywojniu przez polskie organizacje faszystowskie, a współcześnie przez na przykład Obóz Narodowo-Radykalny, Narodowe Odrodzenie Polski oraz organizację Falanga). Zamalowano też białą i czerwoną farbą litewskie napisy na pomniku. Prokuratura Rejonowa w Sejnach wszczęła śledztwo w sprawie tych incydentów. Anna Wierzchowska z Prokuratury Rejonowej poinformowała: „Wątek narodowy tych incydentów będzie przedmiotem postępowania”. Wojewoda podlaski Maciej Żywno powołał specjalny zespół dochodzeniowy, w którego skład weszli między innymi policjanci, strażnicy graniczni i funkcjonariusze Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. „To konieczne, bo nie można pozwolić by mieszkający w gminie Puńsk Litwini czuli się zagrożeni, nie można dopuścić, by podobne akty chuligaństwa znów się powtórzyły” – powiedział. Ministerstwo Spraw Zagranicznych wydało oświadczenie w tej sprawie: „Zamalowywanie napisów w języku mniejszości czy na przykład zrywanie tabliczek z dwujęzycznymi napisami ulic jest niedopuszczalnym aktem wandalizmu stanowiącym nie tylko pogwałcenie polskiego prawa, lecz również godzącym w standardy ogólnie przyjęte w państwach demokratycznych”. Za-

pewniono również, że „właściwe władze podejmują działania zmierzające do wykrycia sprawców i naprawy szkód”. Wydarzenia w gminie Puńsk potępił także premier Litwy, Andrius Kubilius. W dniu 6 września 2011 r. „Gazeta Wyborcza. Stołeczna” poinformowała, że wójt Puńska otrzymał anonimowy list, w którym znalazła się następująca groźba: „Tu jest Polska, nie Litwa. Jak będą nowe tablice, znowu je zamalujemy. Litwiny na Litwę”. List podpisała (nieznana dotąd) Organizacja „Polska dla Polaków”.

JEDWABNE. W dniu 31 sierpnia 2011 r. policja powiadomiła o zdewastowaniu przez nieznaną sprawców

Krosno

Zdjęcia zostały zrobione w styczniu 2012 r. w Krośnie, gdzie grupa pseudokibiców klubu piłkarskiego Karpały przy obojętności mieszkańców i władz miasta nęka miejscowych Romów. Sytuacja ta, jak prawie zawsze w takich wypadkach, znajduje swoje wierne odbicie na miejskich murach. Fot. Artur Winiecki

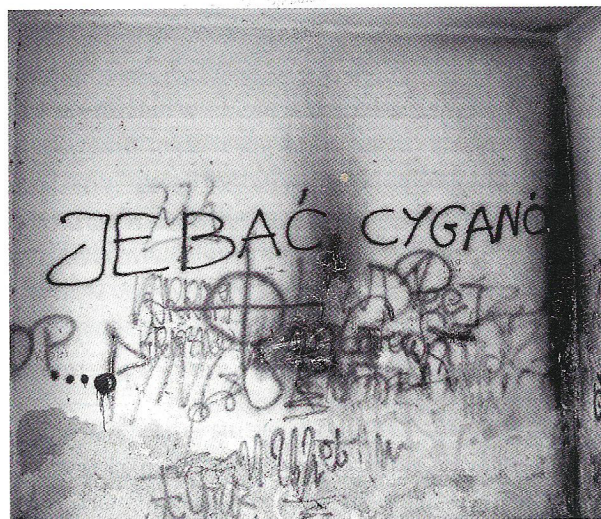
pomnika upamiętniającego Żydów z miasteczka, spalonych w stodole 10 lipca 1941 r. przez polskich sąsiadów. Na obelisku namalowano swastyki, został także oblany zieloną farbą. Na kamiennym murze okalającym pomnik umieszczono hasła: „Nie przepraszam za Jedwabne” i „Byli łatwopalni” oraz symbole swastyk. Rzeczniczka Prokuratury Rejonowej w Łomży, Maria Kudyba, poinformowała o wszczęciu postępowania w sprawie znieważenia pomnika oraz publicznego propagowania faszyzmu i nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych i wyznaniowych. Profanacja wywołała międzynarodowy skandal. Swoje oburzenie wyraziła między innymi Ambasada Izraela w Warszawie oraz organizacje żydowskie (oświadczenia były publikowane m.in. w „Słowie Żydowskim” nr 9/475, str. 4).

Na reakcję demokratycznej opinii publicznej nie trzeba było długo czekać. Głos zabrali prezydent i premier. Zdarzenia odbiły się też donośnym echem w krajowych i zagranicznych mediach. Jako jedne z pierwszych zare-

agowało Stowarzyszenie Nigdy Więcej, które w komunikacie opublikowanym już 1 września 2011 r. oświadczyło: „Stowarzyszenie Nigdy Więcej postuluje koniec bezkarności neofaszystów po profanacji pomnika w Jedwabnem. Do profanacji doszło w przeddzień rocznicy wybuchu drugiej wojny światowej. Swastyki i pogardliwe napisy na pomniku ofiar zbrodni w Jedwabnem są kolejnym z serii haniebnych wydarzeń w regionie północno-wschodnim. Napisy «Żydzi do gazu» i «Polska dla Polaków» na synagodze w Orli, neofaszystowskie symbole i hasła obok synagogi w Krynkach, podpalenie drzwi mieszkania polsko-pakistańskiej rodziny i próba podpalenia Centrum Kultury Muzułmańskiej w Białymstoku, zniszczenie napisów w języku litewskim i dwóch pomników w gminie Puńsk – to niektóre z wydarzeń ostatnich dni. (...) Polskie prawo zabrania działalności organizacji faszystowskich i rasistowskich, jednak przepisy te pozostają zazwyczaj na papierze. Organizacje takie jak Narodowe Odrodzenie Polski i Obóz Narodowo-Radykalny otwarcie propagują rasizm i antysemityzm, odwołują się do wzorów faszystowskich i kultu przemocy. Głoszą hasła takie jak «Żydzi precz z Polski», «Polska bez Murzynów». Bezkarność neofaszystów w kraju tak szczególnie doświadczonym przez historię stanowi zaprzeczenie podstawowych wartości i niszczy dobre imię Polski w świecie. Stowarzyszenie Nigdy Więcej wzywa opinię publiczną oraz wszystkie instytucje do zdecydowanej reakcji w celu położenia kresu bezkarności neofaszystów”. Powszechnie wyrażane oburzenie, również przez najwyższe czynniki państwowe, pozwalało przypuszczać, że szybkie i konsekwentne kroki służb śledczych i wymiaru sprawiedliwości są tylko kwestią czasu... Niestety po raz kolejny skończyło się na rutynowych zapewnieniach o „podjęciu zdecydowanych działań”. Tymczasem inicjatywę przejęły zupełnie inne środowiska, które najwyraźniej poczuły się tamtym regionie zupełnymi panami sytuacji...

BIAŁYSTOK. W dniu 4 września 2011 r. około czterdziestoosobowa grupa neofaszystów i pseudokibiców klubu piłkarskiego Jagiellonia Białystok zakłóciła Marsz Jedności zorganizowany jako protest przeciwko rasizmowi, nietolerancji i ksenofobii. Nacjonaliści weszli w tłum manifestujących i skandowali rasistowskie i faszystowskie hasła: „Nie przepraszam za Jedwabne”, „Tu jest Polska, nie Izrael”, „Polska cała tylko biała”, „Wielka Polska narodowa”, „Narodowy, narodowy radykalizm”, „Naszą bronią nacjonalizm”, „Chłopak, dziewczyna, normalna rodzina”. Policja nie interweniowała. Uczestnicy Marszu Jedności podpisali się pod Manifestem Jedności i Tolerancji: „Wspólnie postawmy tamę fali bezmyślnej nienawiści. Niech Podlasie dzięki naszym działaniom ma szansę na dalszy rozwój w oparciu o zasady współzycia społecznego, tolerancji i pokoju. Niech idea wielokulturowości, która od pokoleń jest naszym wspólnym dobrem i największą chlubą,

nigdy więcej nie będzie zagrożona”. Następnego dnia uczestniczący w Marszu poseł Platformy Obywatelskiej Robert Tyszkiewicz interweniował u Komendanta Wojewódzkiego Policji w Białymstoku w sprawie bezczynności policji. Również prezydent miasta Tadeusz Truskolański i wojewoda Maciej Żywno zażądali od Komendanta Miejskiego Policji informacji w tej sprawie. „Na miejscu policjanci nie interweniowali, bo nie otrzymali żadnego

zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa i nikt nie został poszkodowany. Niemniej cała sytuacja była monitorowana przez policjantów, mamy też wylegitymowane osoby i teraz będziemy analizować zgromadzony materiał” – powiedział podinspektor Andrzej Baranowski, rzecznik prasowy komendanta podlaskiego policji. Całość zgromadzonego materiału, w tym nagra-

nia z monitoringu i zdjęcia, przekazano do prokuratury z prośbą o ocenę, czy skandowane hasła wyczerpują znamiona przestępstwa publicznego propagowania faszystwu. Groziła za to kara do dwóch lat więzienia.

BIAŁYSTOK. W nocy z 11 na 12 września 2011 r. na rogu ulic Bema i Wyszyńskiego nieznani sprawcy zniszczyli skwer, który stoi na miejscu cmentarza żydowskiego. W jego centralnym punkcie znajduje się ukształtowana

Krosno

Zdjęcia zostały zrobione w styczniu 2012 r. w Krośnie, gdzie grupa pseudokibiców klubu piłkarskiego Karpały przy obojętności mieszkańców i władz miast nęka mieszkujących Romów. Sytuacja ta, jak prawie zawsze w takich wypadkach, znajduje swoje wierne odbicie na miejskich murach. Fot. Artur Winiecki

Marcin Kornak

jest współzałożycielem i prezesem Stowarzyszenia 'NIGDY WIĘCEJ', redaktorem naczelnym magazynu antyfaszystowskiego NIGDY WIĘCEJ. Zainicjował również kampanię Muzyka Przeciwko Rasizmowi i Wykopmy Rasizm ze Stadionów. Jest autorem „Brunatnej Księgi 1987-2009” i „Brunatnej Księgi 2009-2010”, stanowiących efekt monitoringu incydentów na tle rasistowskim i ksenofobicznym oraz przestępstw popełnionych przez neofaszystów i skrajną prawicę. Od 15. roku życia porusza się na wózku inwalidzkim. Zyskał ogólnopolskie uznanie jako poeta i autor tekstów piosenek zespołów rockowych ze sceny niezależnej. W 2011 r. prezydent Bronisław Komorowski odznaczył go Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski. W 2005 r. wyróżniony przez australijską fundację Polcul Foundation, a w 2003 r. został laureatem konkursu Barwy Wolontariatu.

z bukszpanu gwiazda Dawida. Część roślin została wyrwana i ułożono z nich w środku gwiazdy ponad metrową swastykę. Podinspektor Andrzej Baranowski, rzecznik podlaskiego komendanta policji, poinformował: „Zabezpieczyliśmy materiał dowodowy na miejscu i wyjaśniamy tę sprawę”.

KLEOSIN. W nocy z 13 na 14 września 2011 r. w tej podbiałostockiej miejscowości „nieznani sprawcy” namalowali rasistowskie symbole na kilku znakach drogowych. Ponadto na murze przy wjeździe do znajdującego się tam Wydziału Zarządzania Politechniki Białostockiej umieścili wielkie hasło „Jagiellonia White Power” (ang. Jagiellonia biała siła).

BIAŁYSTOK. W dniu 15 września Stowarzyszenie Nigdy Więcej we współpracy z portalem tvp.info ujawniły informację o filmie zamieszczonym 6 września 2011 r. w serwisie internetowym YouTube upubliczniającym dane osobowe oraz wizerunki pracowniczek białostockiego wymiaru sprawiedliwości, które prowadziły sprawy przeciwko miejscowym neofaszystom. W materiale nazwano je „antypolskimi kreaturami”, a ich zdjęciom towarzyszyła piosenka neohitlerowskiego zespołu Konkwista 88, zawierająca między innymi słowa: „Przelej dziś wrogą

krw”. Sprawą gróźb karalnych skierowanych przeciwko urzędniczkom państwowym zajęła się białostocka Prokuratura Apelacyjna, która miała następnie przekazać ją prokuraturze zewnętrznej w celu podjęcia dochodzenia.

Kolejnymi aktami tej zawstydzającej sytuacji były grupy szalikowców Jagiellonii zakłócające wiece wyborcze premiera Donalda Tuska i ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego. Co zostało z niemaskowaną niczym sympatią przyjęte przez ich politycznych konkurentów z Prawa i Sprawiedliwości, którzy od kilku miesięcy z rosnącą aktywnością kokietują pseudokibiców, łudząc się, jak już wielu w historii przed nimi, że w przyszłości będą potrafili zapanować nad środowiskiem, które w swoich działaniach stosuje głównie argument siły i przemocy...

Póki co jednak kampania wyborcza dobiegła końca i temperatura emocji po skrajnie prawicowej stronie nieco opadła. Na co dzień objawia się to kilkoma „zwyczajowymi” incydentami w miesiącu – pobicia obcokrajowców, dewastacje miejsc należących do mniejszości narodowych itp. Można powiedzieć, że na Podlasiu, jak w filmowym „U Pana Boga za piecem”, wszystko wróciło do błogosławionego spokoju... Rodzi się tylko pytanie – jak długo jeszcze?

JEDYNE W POLSCE PISMO POŚWIĘCONE W CAŁOŚCI PROBLEMOM RASIZMU, FASZYZMU I ANTYSEMITYZMU

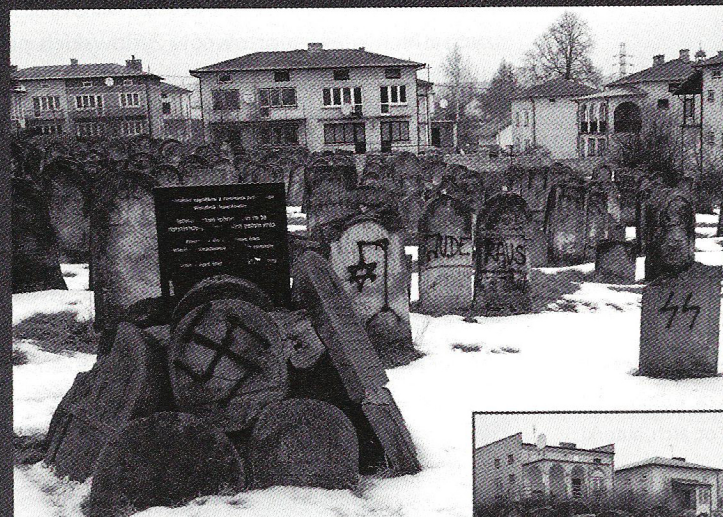
**DOSTĘPNE W PUNKTACH EMPIK
NA TERENIE CAŁEGO KRAJU**

PO Box 6, 03-700 Warszawa 4, tel. 601 360 835
redakcja@nigdywiecej.org ◆ www.nigdywiecej.org
konto: Stowarzyszenie „NIGDY WIĘCEJ”
PKO BP I Oddział Centrum Warszawa
25 1020 1013 0000 0902 0129 5898

WYWIADY: KWAŚNIEWSKI, GRUZIŃSKA-GROSS I GROSS, APPLEBAUM, GODSON

NIGDY WIĘCEJ

JESIEŃ/ZIMA 2011 CENA 8 ZŁ (8% VAT) ISSN 1429-0884 WWW.NIGDYWIECJ.ORG

POLSCY SOJUSZNIICY UKRAIŃSKICH FASZYSTÓW
MICHALKIEWICZ OBRAŻA KATOLIKÓW
RASISTOWSKI HIP-HOP
CIEMNA MOC RADIA MARYJA
ROZTERKI NERGALA I KUKIZA
NIEZNANA HISTORIA SZCZERBCA

BRUNATNA KSIĘGA